

NISKASET

Niskasten sukuseuran
jäsenlehti 2 – 2023

Sydämistä siirtyköön, rauha ihmisyyhteisöön

Olin lokakuun lopulla hakemassa kotiin viime sodissa kaatuneita ja kadoksiin jääneitä sotavainajiamme. Tällä kertaa oli vuoden aikana löydetty 40:n sotilaan jäänteet. Sodissa kadoksiin jäi yli 10 000 sotilastamme. Kaikkiaan heistä on kolmen vuosikymmenen etsintöjen aikana löydetty noin 1 700, joista puolestaan on tunnistettu noin 500. Kehittyneen DNA-tutkimusten ansiosta, tunnistettujen määrä tehdyistä löydöistä on selvästi kasvanut. Tunnistetut siunataan aikanaan kotiseurakuntansa sankarihautausmaahan, tunnistamatta jääneet taas kätetään Lappeenrannan suureen sankarihautausmaahan.

Etsinnöissä löydetty on ensi vaiheessa ollut tapana koota Viipurin luterilaiseen Pietarin-Paavalin kirkkoon. Vuosittaiselle hakumatkalle osallistujien tehtävänä on ollut vainajien arkuttaminen, jonka jälkeen on toimitettu kotiinlähettämishartaus. Se on yleensä ollut oma tehtäväni. Hartauden jälkeen pienet arkut on kannettu autoon ja tuotu Suomeen. Ehkä näin myös jotkut sukulaisemme ovat päässeet kotiin.

Hartauteen on aiemmin osallistunut kirkon täydeltä väkeä, pääosin suomalaisia, mutta myös venäläisiä. Nykyisissä oloissa tilaisuus on kuitenkin ollut varsin pienimuotoinen. Se on kuitenkin sisältänyt pienen, mutta tärkeän viestin yhteydestä ja yhteistyöstä tässä kasvavien jännitteiden ja ristiriitojen maailmassa. Sotavainajien etsintätyö perustuu Suomen ja Venäjän vuonna 1992 solmimaan valtiosopimukseen, joka on edelleen voimassa. Inkerin kirkon ja oman luterilaisen kirkkomme välilläkin yhteistyö on tässä kohden ollut hyvää - eräistä ristiriidoista huolimatta. Tavalliset ihmiset rajan kummallakin puolella kaipaavat rauhaa ja sopuisaa elämää.

Edessämme on vuoden tärkeimmäksi koettu juhla. Se kuuluttaa rauhaa maailmaan. Juhlan keskushenkilöstä käytetään nimeä Rauhanruhtinas. Hän on

meidän rauhamme. Joulukuun ilmentää kaipuutamme löytää valo pimeyden keskellä. Juhlan sanoma kuuluu kaikelle kansalle, yli kaikkien rajojen. Meitä kaikkia myös kutsutaan toimimaan rauhan puolesta.

Miten voimme rakentaa rauhaa? Moni varmaan ajattelee, ettei tavallinen ihminen voi tehdä yhtään mitään. Ehkä rauha kuitenkin kasvaa siitä, että tarpeeksi monet tahtovat toimia sen puolesta. Jokainen voimme vaikuttaa ainakin omassa lähipiirissämme. Voimme joulun hengessä opetella kunnioittamaan toisiamme ja toistemme erilaisia mielipiteitä. Voimme opetella pyytämään ja antamaan anteeksi. Voimme opetella sanomaan hyviä sanoja ja kieltäytymään pahoista puheista ja tuomitsevista sanoista. Voimme toimia rauhan välikkappaleina ristiriitatilanteissa.

Viime kädessä kaatuneet sotilaamme olivat rauhan asialla. He antoivat elämänsä meidän elämämme edestä – että meillä rauha olisi. Olemmekin saaneet elää rauhan aikaa pian kahdeksan vuosikymmentä ja toivomme sen jatkuvan. Siihen meitä kaikkia tarvitaan.

Päättävästä vuodesta kiittäen toivotan lehtemme lukijoille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta 2024.

Hannu Niskanen
Puheenjohtaja

Kuva: pixabay.com | monicore

Joulu on jo ovella

Adventin aika, jouluun valmistautumisen aika muistuttaa meitä siitä, että joulu on jo ovella, Herran syntymä lähellä. Odotamme joulua kuin vierasta, jolle ovi voidaan aukaista. Joulu on myös ovela, pieni kirjoitusvirhe vain ja lauseen merkitys muuttuu. Joulu on tosiaan myös ovela, se tulee meistä riippumatta, siitä riippumatta, mitä me olemme tehneet ja valmistaneet. Joulu on jo valmistettu. Se on täysin valmis. Ja adventtiaikana saamme valmistaa oman sydämemme jouluun.

Joulu on siis ovela, ja myös ovella ja meidän tehtävämme on päästää vieras sisään, avata ovi. Antaa lämmin käsi tervetulotoivotukseksi ja kutsua vieras taloon. Tervetuloa siis, meille saa joulu tulla ja olla ihan käsin kosketeltavana, konkreettisesti läsnä. Silloin joulu on ihan käsillä.

Kädet ovat ihmisruumiin tärkeä viestin tuoja. Miten moninaisia käden taitoja onkaan tarvittu meidän joulumme valmistumisessa. Rakkauden teot näkyvät käsien teoissa. Käsillämme luomme kauneutta ympärillemme. Pieni lapsi käsittää sen, mihin on koskenut, mikä on kuumaa, mikä kylmää. Eikä konkreettinen, käsien kautta tapahtuman viestin merkitys katoa koskaan. Käsitämme ainakin sen, minkä itse olemme tehneet, minkä valmistaneet.

Monet kädet kohtasivat myös jouluyönä toisensa. Oli pienen lapsen kädet, oli nuoren äidin kädet, jotka kapaloivat lapsen ja panivat seimeen nukkumaan. Oli Isän kädet auttamassa. Joulu liittyy monin tavoin käsiin, on käsillä.

Tämän joulun perheen, tämän pariskunnan valinnassa toteutuu Jumalan ainutlaatuinen suunnitelma, vaikkakin se suunnitelma näyttää ihmissilmin katsottuna lähinnä kaoottiselta ja aivan epätoivoiselta. Perinteisen Luukkaan evankeliumin ohella Matteuksen evankeliumin joulukertomuksessa näkyy Jumalan oma kädenjälki maailmassa, silloin kun Vapahtaja syntyy.

Tässä Matteuksen joulun evankeliumissa Joosefin kädet puhuttelevat: niillä käsillä hän valmisti paikan synnyttävälle Marialle, niillä käsillä hän otti vastaan lapsen ja kantoi heitä läpi vaarallisen pako- matkan Egyptiin ja taas takasin. Joosefin puusepän käsien taito opetettiin myös pojalle. Luoja oli tehnyt hyvän valinnan valitessaan juuri tämän perheen Jeesuksen kasvupaikaksi.

Joulun sanoman ja joulun kuvien keskiössä on tavallisesti äiti ja lapsi. Joosef, mies on helposti takka-alalla ja ehkä jääkin sinne. Matteuksen evankeliumin joulukertomus ja kuvaus Joosefista kelpaa hyvin esimerkiksi nykypäivänkin joulunvietossa kamppailevalle miehille, niille jotka tuntuvat jäävän näissä jouluvalmisteluissa ja joulun kuvissa takka-alalle. Piispa **Eero Huovisen** sanoja lainatakse- ni: "Naisten ja lasten rinnalla riittää, että käyttäytyy kelpollisesti, ajattelee itsekseen, vähän ihmettelee, ja tärkein kaikista: ei pelkää ottaa luokseen."

Nyt jouluun valmistautumisen ajassa, on hyvä muistaa, että kaikki voi olla ikään kuin kesken ja sekaisin. Hämmästyttävästi jopa rempallaan. Koko elämäni voi olla hämmennyksen vallassa tai ehkä olen sairauden kourissa, kuoleman koskettamana ja silti joulu tulee. Joulu on jo valmistettu, Ihmisen poika syntyy. Ihmettä voi vain hämmästellä. Joulu on ovella ja ovela yhtä aikaa. Ja aivan käsillä jo.

Marjo Niskanen

Teksti: Pirjo Kunelius

Kuva: Pirjo Perkkiö

Itsenäisen Suomen ikäinen Sylvi Perkkiö toimii koko perheen muistipankkina

Ylivieskan vanhin täytti 106 vuotta

– Merkkipäivää on juhlittu joka vuosi sen jälkeen, kun täytin 90 vuotta, mutta nyt en enää jaksa juhlia, **Sylvi Perkkiö** kertoo merkkipäivänsä aattona.

Itsenäisen Suomen kanssa saman ikäinen ja Ylivieskan vanhin vietti 106-vuotissyntymäpäivää ihan lähimpien perheenjäsentensä kanssa 2. syyskuuta.

Sylvi Perkkiö toteaa, että vuosi on ollut raskas ja terveydentila on vienyt välillä sairaalaan saakka.

– Nyt olen kotona taas ja olen päässyt nauttimaan aurinkoisista päivistä ulkosallakin, päivänsankari kertoo hymyillen.

Vaikka kodinaskareissa Sylvi Perkkiö tarvitsee jo läheisten apua, niin itsestään hän edelleen huolehtii.

– Kotisairaanhoidaja käy kerran kuukaudessa kysymässä kuulumisia, tytär **Pirjo Perkkiö** sanoo, ja toteaa, että heidän äitinsä muisti on niin terävä, että muu perhe kääntyy hänen puoleensa, kun pitää jotain muistaa.

Myös sanomalehdet Sylvi Perkkiö lukee edelleen säännöllisesti.

– Sievin Niskasia olen lähtöjäni. Olin lapsuudenperheeni seitsemäs lapsi. Sisaruksista enää nuorin veli on elossa, Sylvi Perkkiö kertoo.

Tämä nuorin velikin täyttää syksyllä 99 vuotta. Näin ollen sitä pitkän iän salaisuutta on pakko kysellä, mutta ei siinä Sylvi Perkkiön mukaan ole mitään erikoista vastausta.

– Sen kun päivä kerrallansa menee. Pojan kanssa tässä on asuttu siitä lähtien, kun mies kuoli.

Maatilan työt tulivat Sylvi Perkkiölle tutuksi jo lapsuudesta, sillä hän oli jo yhdeksänvuotiaana lehmipaimenessa metsässä, ja myös lehmien lypsäminen sujui.

– Lapsuuteni oli köyhää aikaa, mutta se oli sitä ihan kaikilla. Kaikki maatalon työt tehtiin käsin, viikatteella niitettiin heinää ja sirpillä leikattiin viljaa. Olin puimassa myös monta riittä, Sylvi Perkkiö kertoo ja naurahtaa, ettei nykyajan nuoret tiedä niistä töistä mitään.

Sievistä Ylivieskan puolelle Sylvi Perkkiö muutti sodan jälkeen aviomiehensä **Niilo Perkkiön** kotitalolle. Maatalon emäntänä ja kotiäitinä hän teki elämäntyönsä. Hevonen oli tarpeellinen sekä kulupelinä että pelto- ja metsätöissä.

– Niilo kävi hevosella ”mehtäajossa”. Puut kaadettiin kirveellä ja pokasahalla, sen jälkeen rungot kuljetettiin hevospelillä tien varteen.

Ja koska autot olivat harvassa, joten matkanteiko taittui myös usein jalkaisin tai pyörällä ja talvisin suksilla. Sylvi Perkkiö mainitsee, että hänen miehellään ei ollut myöhemminkään autoa, vaan moottoripyörä.

– Ruokaa piti itse kasvattaa, koska kaupassa ei ollut hetikään kaikkea. Vaatteet teetettiin kyläompeelijalla, ellei itse ommellut. Lampaita pidettiin, että saatiin myös villaa, joka kartattiin ja kehrättiin langaksi.

Niilo-puolison kotiuduttua Lapin sodan jälkeen rintamalta nuoripari joutui asumaan yhden talven ensin Sylvin lapsuudenkodissa. Näin siksi, että ivallolaiset olivat evakossa Niilon kotitalolla.

Maatilalla ei ollut välttämättä myöhemminkään nykyajan mukavuuksia, sillä tilalle tulivat sähköt 1960-luvulla ja vesijohto vasta 1970-luvulla.

– Mutta silti se oli olevinaan hyvää aikaa – kaikilla niin samanlaista.

Perheeseen syntyi kaksi poikaa ja kaksi tytärtä. Nyt jälkipolvia on jo viiden sukupolven verran.

Maatalon työt ovat vieneet aikaa, mutta Sylvi Perkkiö on nauttinut aina myös luonnosta ja erityisesti marjastamisesta.

– Poimin puolukoita aikoinaan myyntiinkin ja sain sillä tavoin hankittua vaaterahat.

Pirjo-tytär huomauttaa taustalta, että äiti kävi marjametsällä vielä ahkerasti yhdeksänkymppisenäkin.

Sylvi Perkkiö

Teksti: Marika Hyväri

Kuvat: Marika Hyväri, Veera Hyväri

Perinnetaitoa oppimassa

Kirjoitin viime vuoden joululehteen jutun **Aune Savolaisesta** (1924–2019), Savosta 70-luvulla Helsinkiin muuttaneesta periksiantamattoman myönteisestä vanhuksesta, joka osoittautui sukulaiseksi. Jutussa kerroin kuinka Aune tunnettiin riisi- ja perunapiirakoista, joita hän valmisti äidiltään oppimalla reseptillä.

Aunen äiti, varhain leskeksi jäänyt **Kaisa (Katri) Känninen os. Niskanen** (1872–1924) oli ahkera selviytyjä, joka elätti kuusi tytärtään ja yhden poikansa Kohmansalolla Savossa. Lapsista nuorimpana Aune viipyi äidin apuna ja tukena pitkään ja oppi äidiltä monet taloustaidot niin kuin piirakoiden teon. Aune muisteli, että nuorena hän valmisti ja söi mieluummin piirakoita kuin lihaa.

Ehdin vierailla Aunen luona viimeisinä elinvuosinaan ja pääsin maistamaan, tuolloin yli 90-vuotiaan, Aunen valmistamia riisipiirakoita. Piirakoita oli aina vieraille tarjottavaksi ja monet monituiset kerrat

Aune valmisti riisipiirakoita lastenlasten kaste- ja rippijuhliin. Viimeiset vuotensa Aune leipoi yhdessä **Eeva**-tyttären kanssa. Voimien ehtyessä Aune oli yhä mukana leivonnassa siten, että hänen tehtävänä oli upottaa paistetut piirakat voisulaveteen.

lhastuin ajatukseen, että Eevalla on taitoa ja tietoa, joka juontaa ainakin 1800-luvulle saakka ja ehkä samaan kotiin, johon minunkin isoisoisäni on syntynyt. Halusin oppia piirakoiden tekemisen taidon. Kysyinkin Eevalta, olisiko meidän mahdollista leipoa yhdessä ja voisinko jakaa salaisuuden sukuseuran lehdessä. Eeva suostui.

Leivontapäivä sovittiin syksyiselle lauantaille. Sattumoisin samana viikonloppuna oli tyttäreni perheineen lisalmesta käymässä, ja niin sekä **Veera** että pikkuinen **Lida** lähtivät kaveriksi piirakanteon oppiin.

Eevalla oli puuro ja muut ainekset sekä välineet valmiina odottamassa sukulaisia. Eeva oli keittänyt edellispäivänä riisit (8 dl) vedessä ja lisännyt kerman (1 litra) keittämisen loppuvaiheessa. Niin olitiinkin valmiita jatkamaan yhdessä kuoren tekoon.

Ensin laitettiin kulhoon noin 8 desilitraa lämmintä vettä, josta osaan oli sulatettu voita (alle 50 g) ja lisättiin suola (2 tl). Maku tarkistettiin tässä vaiheessa. Sitten ryhdyttiin lisäämään nesteeseen ruisjauhot (noin 1,5 litraa). Myös vehnäjauhoja (2,5 dl) sekoitettiin taikinaan, jotta saataisiin aikaiseksi hyvä sitko. Taikinaa vaivattiin sinnikkäästi ja voimalla, kunnes jauhot olivat hyvin sekoittuneet ja taikina sitkeää. Oli tärkeä päästä tunnustelemaan taikinaa ja ymmärtämään, että sitä ei sovi jättää liian löysäksi eikä liian vähälle vaivaamiselle.

Taikinasta pyöritettiin pitkiä pötköjä, jotka leikattiin pieniksi paloiksi. Sitten taikinapalaset pyöriteltiin palloiksi ja kaulittiin hyvin ohuiksi ympyröiksi.

Veera hakee ensituntumaa riisipiirakoiden rypytykseen.

Eeva opettaa Marikalle, että paksuuntunut puuro kannattaa notkistaa vedellä – keittämätön maito alkaisi kuplimaan uunissa.

Kun taikinassa on riittävästi sitkoa, onnistuu kauliminen.

Työ palkitaan herkullisina piirakoina!

Puuroa annosteltiin sopivan tuntoisesti piirakka-pohjan keskelle ja sitten alkoi rypytystreeni.

Tapoja on varmaan yhtä monta kuin leipuria. Eeva aloitti rypytyksen piirakan päädyistä ja paineli etusormin tasaisen rytmikkäästi ja nopeasti tuottaen tasalaatuisia piirakkaa. Meidän harjoittelijoiden sormissa sen sijaan syntyi verkaiseen tahtiin uniikkeja kappaleita. Opimme, että rypyy ei saa jäädä liian korkeaksi, muuten se kärventyy uunissa.

Piirakat paistettiin täydessä uunin lämmössä noin 15 minuuttia kauniin ruskeiksi. Lopuksi piirakat upotettiin nopeasti riisipuoli edellä voisulaveteen

(noin 5 dl vettä ja noin 25 g voita). Leipuri voi päättää, haluaako syödä ylijäämä puurot lautaselta vai paistaa ylijäämätaikinat leiviksi. Me päädyimme käyttämään kaiken puuron piirakoihin, ja Eeva pyöräytti pikku annoksen taikinaa lisää. Näin valmistui piirakoita kaikkiaan noin sata kappaletta – ja vieläpä herkullisen makuisia, kuin Aunen piirakat!

Olisiko sinulla ruoka- tai leivonnaisohje, jonka olet oppinut edelliseltä sukupolvelta? Haluaisitko jakaa sen lukijoille? Lähetä ohje ja mahdolliset valokuvat marika.hyvari@elisanet.fi tai Marika Hyväri Sedäntie 45 01430 SIPOO.

Teksti: Pertti Louhula
KyläKuulumisia-lehti 2/2022

Sukuseuramme perustajajäsen Erkki J. Niskanen 1929–2023

Erkki Niskanen kylän vanhinko?

Kauniina huhtikuun päivänä, kun rikottiin kevään lämpöennätyksiä, kävin tapaamassa **Erkki Niskasta** hänen avarassa, kauniissa kodissaan Höylätielä. Tapaamisessa oli mukana myös Erkin nykyinen kumppani **Vuokko Käki**, jolla toki on oma asunto Rajatorpassa. Hän tarjoili meille maittavat kahvit leivonnaisineen.

Erkki on syntynyt Säyneisessä Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon rajamailla. Hän täyttää tämän lehden ilmestymisen aikana aikaan 93 vuotta ja on yksi kylämme pitkäikäisimmistä miehistä. Hänellä ajatus ja muisti pelaavat erinomaisesti, mutta liikumisessa on hyvä välillä käyttää rollaattoria apuna.

Lapsuus ja nuoruus Säyneisessä oli kovaa työtä. Kansakoulun jälkeen Erkki kuitenkin kävi Juankoskella keskikoulua kolme luokkaa ja neljännen sekä viidennen luokan Nurmeksessa. Hänen isällään oli kuljetusliike. Isällä oli taksiauto ja parhaimmillaan kolme kuorma-autoa, joista kahdessa oli puolipevävaunu eli rekka. Erkki ajoi kouluajanaan yhden kesän taksia ilman ajokorttia, mutta hyvin meni. Paikkakunnan poliisi ei välittänyt, eikä ratsioita ollut. Myöhemmin hän ajoi kuorma-autoja. Ajot olivat enimmäkseen puutavaran ajoa. Kalusto oli vanhaa ja heikkokuntoista varsinkin käytettyihin kuormiin ja alueen heikkokuntoisiin teihin nähden. Erikoinen Aittomäki oli tiukka paikka, eikä nousu aina onnistunut ensimmäisellä yrityksellä. Muutenkin auto saattoi upota pehmeään tiehen, tai jopa lastauspaikalla suohon, tai purkauspaikalla pyörä mennä jään läpi. Aina oli kuitenkin pärjättävä, sillä apua sai harvoin.

Vuonna 1951 hän haki Tampereen teknilliseen opilaitokseen ja hänet hyväksyttiin autolinjalle, josta hän valmistui autoteknikoksi vuonna 1954. Sen jälkeen hän oli vähän aikaa töissä SPJ Keinäsen autoliikkeessä. Erkki huomasi pian, että siellä ei aina

toimittu rehellisesti. Seuraava työpaikka oli Pohja-yhtymässä vahinkotarkastajana. Kolmen vuoden aikana hän ajoi tarkastamassa kolariautoja 85 000 kilometriä vuodessa ympäri Suomea sen aikaisilla teillä Torniota myöten. Vuonna 1956 hän siirtyi Keskinäinen vakuutusyhtiö Aarni-liikenteeseen ja sieltä vuonna 1958 Keskinäinen vakuutusyhtiö Autoilijoihin, minkä nimi myöhemmin muutettiin Erkin ehdotuksesta A-vakuutukseksi. Sen jälkeen se oli aina vakuutusyhtiöiden listassa ensimmäisenä. Täällä hän toimi vahinko-osaston päällikkönä, joten tehtävät olivat enimmäkseen toimistossa. Vuonna 1982 hän siirtyi vielä vakuutusyhtiö Sammon palvelukseen, missä hän vastasi yritysmyyntistä ja oli monena vuonna sammon tehokkain myyjä. Eläkkeelle hän siirtyi vuoden 1990 lopussa.

Hilkka ja Erkki avioituivat keväällä 1951. He olivat tunteneet toisensa jo kansakouluajoilta ja pitivät vaihtelevasti yhteyttä. Hilkka oli opiskellut opettajaksi ja sai vuonna 1954 paikan Ilpolan koulusta. Sen nimistä kylää ei löytynyt mistään kartasta, mutta paikka selvisi aikanaan. Silloin he muuttivat Helsingistä Hämeenkyliin koululle, josta 1955 pääsivät muuttamaan uuteen opettajien asuntolaan koulun lähelle. Täällä he asuivat 12 vuotta. Sitten he onnistuivat ostamaan Pitkätien varrelta tontin, millä sijaitsi tulipalossa vaurioitunut omakotitalo. Sen paikalle rakennettiin uusi todella tilava talo. Perheeseen kuului tuolloin neljä lasta. Talon alakertaan rakennettiin silloin peräti 12 metriä pitkä uima-allas. Se ei ole enää käytössä. Tähän taloon Niskaset muuttivat vuonna 1969.

Niskasten yhteinen harrastuksensa oli Pusulan Karisjärvellä sijaitseva kesämökki, jonka rakentaminen alkoi v. 1957. Rakentamista riitti sitten vuosikausiksi. Paikasta muodostui vähitellen perheen toinen koti. Sienestäminen oli myös tärkeä perheen yhteinen harrastus. Ajokoiran koulutuksen Erkki peri jo lapsuudenkodistaan. Tämä harrastus

antoi paljon. Palkintoja sekä riistaa tuli vuosien aikana runsaasti. Eläkkeellä ollessaan Niskaset viettivät talvisin aikaa Espanjassa. Siellä tuli mukaan uutena harrastuksena golf. Hän kertoo kiertäneensä radan ainakin tuhat kertaa. Siitäkin löytyy kirjanpito, kuten monesta muustakin asiasta. Mutta "hole in one" sattui vain kerran.

Erkin vaimo Hilka kuoli 3.4.2000 Espanjassa. Sen jälkeen Erkki kirjoitti yli 300 sivuisen omaelämäkerrallisen kirjan "Automiehen poika". Se valmistui 9.9.2004.

Erkin mielestä kylä menee huonoon suuntaan, sillä tonttien pilkkominen ja tiivistäminen muuttaa liiaksi kylän olemusta. Hän ei kiellä uuden rakentamista, mutta vanhaa, tietyllä tavalla avaraa kylänäkymää pitäisi kunnioittaa. Rakennettakoon uudet alueet, miten tiiviisti tahansa.

Toivotamme pirteälle eläkeläiselle Erkille sekä hänen Espanjassa 5.11.2001 tapaamalleen kumppanilleen Vuokolle vielä monia iloisia vuosia ja muutenkin kaikkea hyvää!

Tarina kirjasta *Nyt, nyt justiinsa*

Toini Vinha-Mustosen toimittamaan kirjaan on kerätty sotkamolaisia tarinoita.

Mies tuli sotkamolaisliikkeeseen ostoksille ja pyysi leipää ja piimää. Myyjät purskahtivat nauruun ja sanoivat:

– Vai on sitä tultu Kuhmosta ostoksille!

Asiakas hermostui, lähti pois ja mietti, että hänpä opettelee pyytämään ostokset oikein kirjakielellä.

– Saisinko leipää ja piimää, kysyi mies taas Sotkamossa hyvin asiallisesti kirjakielellä.

Myyjät purskahtivat taas nauraa räkättämään ja sanoivat:

– Vai on sitä tultu Kuhmosta ostoksille!

Asiakas suuttui, mutta päätti tulla uudestaan. Mies pyysi jälleen leipää ja piimää oikein hienosti englanniksi. Myyjät purskahtivat nauramaan ja sanoivat:

– Vai on sitä tultu Kuhmosta ostoksille.

Silloin kuhmolainen kysyi jo hämmästyneenä, mistä tiesitte, että hän on Kuhmosta.

– No eihän sitä muut kuin kuhmolaiset käy rautakaupasta kysymässä leipää ja piimää.

Olisiko jo aika ryhtyä haastattelemalla ja kirjoittamalla tallentamaan omia ja läheistemme muisteluita ja selviytymistarinoita eletystä elämästä. Vanhuksillamme olisi paljon muisteltavaa, joita voisimme tallentaa. Näin he kokisivat, että heitä arvostetaan ja että heidän elämällään on ollut merkitystä. Niin paljon upeita tarinoita menee unholaan.

Lehden toimitus pyytää sukuseuran jäseniltä ja lukijoilta tarinoita, haastatteluja, pakinoita, runoja, aforismeja, valokuvia – ja kaikkia mahdollisia tuoksia.

Kirjoitukset voi lähettää sähköpostilla niskjo@hotmail.com tai kirjeellä Jouko Niskanen, Peltokatu 5, 88600 Sotkamo tai rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Niskasten sukuseura toivottaa lukijoilleen hyvää joulua ja onnellista uutta vuotta!

Artikkeli on viimeinen osa Terho Asikaisen tutkimuksesta *Niskalan tila Pielavedellä*.
Lehden toimituksesta saat halutessasi lähdeviitteet.

Niskalan tila Pielavedellä

8. Vuoden 1867 halkominen

Antti Antinpoika Niskanen kuoli 22.11.1821. Vuonna 1825 hänen leskensä omisti tilasta edelleen 5/24, mutta **Juho Eskelinen** ja **Olli Väänänen** omistivat myös edelleen osuuksiaan, ja **Matti Snäll** oli jäänyt pappilan tilaosalle lampuodiksi.¹

Pielaveden ensimmäinen kirkkoherra astui virkaansa vuonna 1830, mutta vuodesta 1826 lähtien pielaveteläiset kirjattiin jo omaan henkikirjaansa. Tuona vuonna Antin leski maksoi lapsineen tilaosaltaan edelleen henkirahaa, mutta heidän tilaosallaan asui nyt myös lampuoti eli vuokraaja **Elias Liman**. Eskeliset, Väänäset ja lampuoti Snell olivat edelleen omilla tilaosillaan.²

Seuraavan vuoden henkikirjasta käy ilmi, että Antti Antinpoika Niskasen lesken hallitsema 5/24 oli jaettu kahdeksi tilaksi, joista Niskaset asuivat edelleen omalla puolikkaallaan (5/48 alkuperäisestä Niskala 2:sta), ja lampuoti Elias Liman viljeli toista puolikasta.³ Vuonna 1828 tilanne on sama.⁴ Rippikirjoista käy ilmi, että Antti Antinpojan lesken omistaman osuuden 5/48 asuinpaikka oli nyt nimeltään Sammakonlehto.⁵

Vuoden 1829 henkikirjassa näyttää siltä, kuin Antti Antinpoika Niskasen perilliset olisivat myyneet omistustensa molemmat puolikkaat: ensimmäisen 5/48 omisti nyt **Pekka Lappalainen** ja toisen **Paavo Tikkanen**, joka ei asunut tilaosalla itse. Pekka Lappalainen oli kuitenkin hänkin lopulta Niskasten vävy, sillä hänen puolisoonsa tuli Antin tytär **Anna Niskanen**,⁶ kun heidät vihittiin 1833. Juho Eskelinen omisti edelleen 4/21 osaa ja Olli Väänänen 2/27 osaa, ja Matti Snell viljeli edelleen lampuotina omaa osuuttaan, jonka koko oli nyt 88/168.⁷

Vuoden 1830 henkikirjassa loppusuoralla ollut isojako näkyy siten, että vanha Niskala on tänä vuonna jostakin syystä kirjattu rekisterinumeron Pielavesi n:o 4 alle.

Kyse on ilmeisesti henkikirjoittajan virheestä, koska tilalla on myös nimi "Härkäniemi", ja ensimmäisen tilaosan omistajaksi on tullut **Heikki Rytkönen**.⁸ Todellisuudessa Pielavesi 4 on kokonaan eri tila, jonka nimi on isojakoasiakirjoissakin Härköniemi, ja jota ainakin 1790-luvulla isännöivät juuri Rytköset.

Vuoden 1831 henkikirjassa tila on edelleen nimeltään Härkäniemi ja numeroltaan Pielavesi 4. Omistajat ovat muuten samat kuin ennen, mutta 85/896:n tilaosa on nyt nimetty kirkkoherran pappilaksi, jossa asui kirkkoherra **Neovius**.⁹ Isojaossa muodostettuja Niskalaa ja Pajusta ei vielä ole eroteltu henkikirjoissa eri tiloiksi. Myös pappilan omistusten keskeneräinen asema meneillään olevassa isojaossa on voinut aiheuttaa henkikirjoituksessa sekaannusta. Pappilan omistukset selvittää vasta 1860-luvulla, jolloin ne rekisteröidään uudelleen numerolla Pielavesi n:o 1.¹⁰

Vuonna 1832 isojako on saatu Niskalan ja Pajuksen osalta kuitenkin niin valmiiksi, että tuon vuoden henkikirjaan päästään kirjaamaan vanhan Niskalan asukkaat täsmällisesti uusille isojaon mukaisille tiloille ja niiden osille.¹¹ Uusi Niskala eli Pielavesi n:o 5 on nyt jakautuneena kahdeksi tilaksi, joista ensimmäisen omistavat taas Antti Niskasen perilliset, joskaan he eivät asu siellä itse, vaan tilaa viljelee lampuoti **Salomon Jauhiainen**. Perikunta ei siis selvästi ollutkaan myynyt tilaosaansa, se oli vain merkitty välillä vävyn Pekka Lappalaisen nimiin.

Näyttää siltä, että henkikirjoissa on näinä vuosina 1829–1831 ollut sekaannusta, eivätkä henkikirjoittajat ole pysyneet isojaon monimutkaisten muutosten perässä. Uudet tilat Pielavesi 4 ja 5 ovat siis syystä tai toisesta menneet henkikirjoissa ilmeisesti hetkeksi sekaisin. Tätä tulkintaa tukee myös vertailu saman ajan rippikirjojen kanssa.¹²

Vuonna 1832 uudet tilat, tilaosat ja niiden omistajat ovat seuraavat:

Pielavesi n:o 5 Niskala

1/2 Antti Niskasen perillisten tila, viljelijä lampuoti Salomon Jauhiainen

1/2 Paavo Tikkasen tila, asukkaana itsellinen Salomon Jäntti

Pielavesi n:o 6 Pajus

2/3 Juho Eskelinen

1/3 Taneli Jauhiainen

Kirkkoherran pappila, khra Fabian Neovius.

Vertaamalla tilaosissa tapahtuneita muutoksia voidaan päätellä, että Juho Eskelisen omistama osa Pajus-tilaa oli sama tilaosa kuin se 4/21 osuus, joka hänellä oli vanhasta Niskalasta vuonna 1815. Voidaan siis päätellä, että isojaon tarkoituksena oli jakaa vanha Niskala **Matti Niskasen** perillisten kesken ja muodostaa Niskalan vanhoista torpista uudistiloja tähän tarkoitukseen – ja että näin myös meneteltiin. Niskalan, Pajuksen ja Pappilan tilusten järjestelyissä Juho Eskelinen muuttui kuitenkin sittemmin talollisesta pastoraatin torppariksi.¹³ On tuntematonta, liittyikö tämä kenties jotenkin siihen, että hän oli vuonna 1828 kärsinyt rikoksen seurauksena 5 paria raippoja ja joutunut osallistumaan julkirippiin kirkossa seurakunnan läsnäollessa.

Vielä vuosina 1833,¹⁴ 1834¹⁵ ja 1835¹⁶ **Jauhiainen**, jonka etunimi on lähteissä välillä **Samuel**, viljeli lampuotina Niskasten perikunnan omistamaa Niskalan puolikasta. Toinen puolikas siirtyi vuonna 1835 **Juho Jäntin** haltuun. Mutta vuonna 1836 lähteissä näkyy ensimmäisen kerran, kuinka Niskasten perikunnan jäsen Matti Niskanen on palannut itse asumaan perimälleen tilaosalle. Hän viljeli siitä aluksi nähtävästi vain osaa, koska lampuoti Jauhiaisen perhe asui vielä silloin tilaosalla Niskasten lisäksi.¹⁷

Vuonna 1838 Jauhiaisia ei enää näy henkikirjoissa. Mutta Matin veli **Heikki** on tullut asumaan tilalle veljensä perheen kanssa, ja Niskaset ovat palkanneet myös piian. He ovat hankkineet omis-

tukseensa myös tämän Jäännös-Niskalan toisen puolikkaan, joka vielä 1836 kuului Juho Jäntille. Lisäksi tilaosalla asuu yksi itsellismies.¹⁸ Myös rippikirjoista näkyy, kuinka Matti Niskanen on käynyt ehtoollisella tältä tilaosalta käsin vuodesta 1836 ja Heikki-veli vuodesta 1837.¹⁹

Kun isojako on saatu päätökseen ja Pajuksen ja pappilan tilukset lopulta erotettu omille rekisterinumeroilleen, Matti ja Heikki Niskanen ovat pitemmän aikaa koko jäljelle jääneen Niskalan omistajat. Tämä on tilanne esimerkiksi vuosina 1845,²⁰ 1850²¹ ja 1855,²² ja heidät on merkitty vastaavalla tavalla myös rippikirjoihin.²³ Vuoden 1860 henkikirjassa näkyy kuitenkin jo, kuinka veljesten lapset ovat aikuistuneet ja perhekunnat ovat jakaneet Jäännös-Niskalan keskenään siten, että kumpikin omistaa siitä osan.²⁴

Seuraavan vuoden 1861 henkikirjasta käy ilmi, kuinka Niskalan toisen puolikkaan omistajaksi on tullut Matti Jääskeläinen. Heikki-veljeä ei näy, mutta Matti Niskanen viljelee edelleen perheineen ja renkeineen omaa puolikastaan.²⁵ Henkikirjojen perusteella näyttää siis siltä, ikään kuin Heikki-veli olisi myynyt oman tilapuolikkaansa Jääskeläiselle. Veljekset näyttävät kuitenkin todellisuudessa myyneen puolet yhteisestä tilastaan Jääskeläiselle yhdessä, koska Heikki on edelleen veljensä rinnalla myyjänä, kun Niskaset ja Jääskeläiset myivät tilan sittemmin erillisillä kaupoilla edelleen nimismies **Studdille**.

Tilanne on kuitenkin ennallaan vielä vuonna 1862, paitsi että perheen päämiehenä on nyt Matin poika Heikki Niskanen, joskin myös vanhemmat asuvat tilalla edelleen.²⁶ Heikki Niskanen ja **Mat-ti Jääskeläinen** omistavat virallisesti omat puolikkaansa Jäännös-Niskalasta²⁷ myös 1863, koska joulukuussa 1862 tilat ostanut nimismies Studd ei ole vielä ehtinyt hakea saannolleen lainhuutoja.²⁸ Tänä vuonna tilalla mainitaan ensimmäisen kerran myös torppa, jota viljelee torppari **Juho Jauhiai-nen**. Kyseessä saattaa olla Lepikon torppa, koska Lepikon paikalla on rakennuksia vuonna 1864 laaditussa jakokartassa. Ympäristössä on tosin muitakin asuinpaikkoja, mutta ne vaikuttavat pienemiltä ja ovat mahdollisesti mäkitupia tai loisten asumuksia.

Vuonna 1864 lainhuudatusprosessi on tullut valmiiksi, ja henkikirjan kirjaajalla on ensimmäisen kerran tieto siitä, että nimismies Studd on ostanut koko Jäännös-Niskalan eli käytännössä Lehdon tilan molemmat tilaosat.²⁹ Tähän päättyy Niskasten suvun pitkä historia Niskalan tilan omistajina.

Isojaon jälkeisissä rippikirjoissa Matin ja Heikin kotipaikkaa nimitetään siis tilan virallisella maakirjanimellä Niskalaksi.³⁰ Ennen isojaon valmistumista tämän perhekunnan asuinpaikkoja on kuitenkin nimitetty 1810-luvulla Harjuksi ja 1820-luvulla Sammakonlehdoksi. Koska Lehdon tila on 1860-luvun jakokartassa jo vakiintunut tila, jolla on omat kotipellot ja ympäristössä on useita tilattomien asumuksia, on todennäköistä, että tämä sukuhaara on tullut Lehdon tilan paikalle todellisuudessa jo 1800-luvun alussa, kun sukuhaarat jakaantuivat Niskalasta eri asuinpaikoille. Tämä sukuhaara on siis todennäköisesti antanut uudistilalleen nimen Sammakonlehto, joka on vähitellen lyhentynyt vain Lehdoksi.

Dokumenttien pohjalta Lehdon tilan syntyä ei kuitenkaan voida määritellä sen suuremmalla varmuudella kuin että vuoden 1791 isojakopöytäkirjan aikaan sitä ei vielä ollut olemassakaan, mutta vuoden 1864 jakokarttaa piirrettäessä se oli jo vakiintunut tila.

Pekka-vanki

Lähenevä talvi

Täällä on jo satanut lunta. Viime sunnuntai-iltana alkoi lumisade, jota kesti usean päivän ajan. Muis-tan, miten katselin tuota yöllistä lumisadetta ikkunastani ja seurasin, miten maisema alkoi hiljaa muuttua valkoiseksi, jotenkin pehmeämmän ja inhimillisemmän tuntuiseksi.

Hiljaisessa yössä tapahtuva muutos vaikutti jotenkin epätodelliselta, se oli kuin äänetön ihme, joka avautui silmieni eteen. Pienintäkään ääntä päästämättä muutti luonto muotoaan. Valvoin monta tuntia tätä suurenmoista näytelmää katsellen ja unohdin täysin tämän ympäristön. Tunsin olevani

kuin pikkupoika, joka riemuitsee ensimmäisistä lumimihiutaleista ja pelkää niiden sulavan seuraavaan aamuun mennessä.

Ajattelin, että tämä on vain yöllinen illuusio, joka muuttuu aamulla arkisen harmauden myötä li-tiseväksi sohjoksi. Ja kun sitten heräsin aamulla, nousin ensi töikseni ikkunaan katsomaan, mitä oli tapahtunut ja tunsin jälleen tuota pikkupojan riemua, kun maa oli valkoinen ja lumisade jatkui. Mutta tämä lumi ei ollut vielä pysyvää, se oli vain lähenevän talven ensimmäinen viesti.

Teksti ja kuva: Maija Pöyhönen

Aamulehden lukeminen

Jokaisella Niskasella on omat aamurutiininsa, minulla niihin ehdottomasti kuuluu aamulehti kahvipöydässä. Minun lehteni on perinteinen, paperinen.

Tässä iässä yhtämittaista unta ei ikävä kyllä riitä koko yöksi, vaan aamua kohden on useimmiten noustava jaloittelemaan. Silloin kierrän huoneesta toiseen ja tarkastan ikkunasta, mitä vastapäiseltä kalliolta siinä vaiheessa näkyy. Ei siellä koskaan yöllä mitään hälyyttävää ole ollut. Naapuritalon ulkoseinään on kiinnitetty voimakas valospotti. Sen ansiosta maaston yksityiskohdat erottuvat yölläkin melko selvästi. Joskus olen nähnyt jäniksen pujahtavan matalan kasvuston suojaan.

Viimeiseksi kierroksellani tarkastan ulko-oven kynnykseltä, joko aamulehti on kannettu. Toisinaan on, toisinaan ei. Jos on, nostan lehden eteisen kaapin päälle ja menen takaisin sänkyyn uutta unta odotamaan. Näin se on mennyt iät ja ajat. Aamukahvipöydässä sitten on lehden lukemisen aika.

Useimmiten etenen kynä kädessä voidakseni alleviivata tai rengastaa tärkeät asiat. Eihän niitä muuten löydä edes samana päivänä, seuraavasta päivästä puhumattakaan. Torstaina, elokuun 17. päivänä 2023 - tätä kirjoittaessa - Helsingin Sanomissa julkaistiin mm. seuraavia uutispätkiä:

"Päivystyksissä varsinkin vanhukset joutuivat odotamaan kohtuuttoman kauan jatkohoitopaikkaa esimerkiksi HUSsin omilta osastoilta, kaupunginsairaalaista tai hoivakodista."

"Ilman uskonrauhanlakia Koraanit palaisivat luultavasti Suomessakin."

"– Tammikuun vaalien ehdokaslistasta näyttää tulevan todella laadukas. Kun ehdokkaiden cv - listauksia katsoo, kokonaisuutena ehdokasjoukko lienee kokenein koskaan. Ulkopoliittisia osaamista riittää."

"Entinen pääministeri Aleksander Stubb asettuu ehdolle ensi vuoden presidentinvaaleissa."

"Eu-komissaari Jutta Urpilainen lupaa harkita Sdp:n presidenttiehdokkuutta ja kertoa kantansa asiaan marraskuuhun mennessä."

"VASTAAMON tietomurtoa koskevassa rikosvyyhdissä on kaikkiaan 33 086 asianomistajaa eli Vastamon asiakasta, joiden tiedot vuodettiin verkkoon ja joita yritettiin kiristää."

"Tv-toimintaa harjoittavalla yrityksellä on pystyssä pysyäkseen nykyään kaksi jalkaa: On perinteinen mainosraha. Ja sitten ovat suoratoistopalvelut. Molemmat jalat huojhtelevat."

"Latvia aikoo lähettää kehotuksen poistua maasta tuhansille Venäjän kansalaisille, jotka eivät osaa latvian kielen alkeita mutta asuvat maassa vakituisesti."

"Hannikaisen mukaan Suomi oli jatkosodassa Saksan liittolainen, vaikkei liittoa ollutkaan virallisesti paperille kirjattu. Edellä mainituista raskauttavista tekijöistä huolimatta Hannikainen katsoo, että sodan jälkeisessä rauhanprosessissa Suomea kohdeltiin liian ankarasti."

"Suomalaisille myydään Oikotie-palvelussa poikkeuksellisen huppeaa loma-asuntoa, jolla on hintaa yli 189 miljoonaa euroa. Abstraktin muotoinen lasinen The Bugatti Residence- niminen rakennus sijaitsee Arabiemiraattien Dubain Al'Amalissa Business Bayn kaupunginosassa. 53-kerroksisessa kohteessa on myytävänä 80 asuntoa. Halvimman pyyntihinta on noin 4 906 221 euroa."

Olisi mielenkiintoista tietää, millaista aamulehteä muut Niskasets lukevat. Onko se perinteinen paperinen vai digitaalinen. Jos paperinen, mitä sille tapahtuu lukemisen jälkeen. Jos digitaalinen, mikä sen edut ovat perinteiseen verrattuna. Vai onko aamulehden lukeminen jäänyt kokonaan pois päivän ohjelmasta?

Myyntituotteita

Sukuseuran isännänviiri

Viirin tyviosassa on sukuseuran logo ja muu osa on sinivalkoinen. Viiriä on saatavana kaksi kokoa.

40x400 cm, yleisin 8–9 metrin lipputankoon

68 €

+ postitusmaksu

35x350 cm, 6–7 metrin lipputankoon

60 €

+ postitusmaksu

PARHAIMMAT ONNITTELUT -kortit

Toimitetaan 5 kpl nipuissa

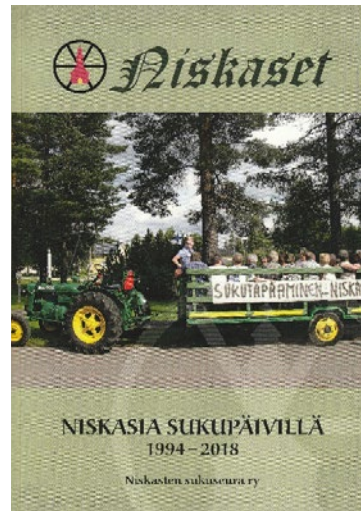
15 €

+ postitusmaksu

LÄMMIN OSANOTTO -adressi

12 €

+ postitusmaksu

NISKASIA SUKUPÄIVILLÄ -kirja

75-sivuinen kuvakirja kertoo kuvin ja sanoin kymmenestä Niskasten sukokouksesta.

Nyt yksissä kansissa sukutapaamisten ikimuistoiset kuvat. Kirja sopii erinomaisesti lahjakirjaksi.

25 €

+ postitusmaksu

SUKUSTANDAARI

Sukuseuran pöytästandaarin heraldinen selitys: Valkoisella kankaalla musta kärrynpyörä, jonka keskellä punainen tapuli. Ovi, luukku ja tupsut keltaiset. Kärrynpyörä kuvaa ajanratasta, sukupolvien kiertokulkua sekä entisajan kulkuvälinettä. Tapuli kuvaa suvun ikiaikaista asuinpaikkaa Pielavedellä.

Tilaa lahjaksi, muistoesineeksi tai juhlapöydän arvokkaaksi koristeeksi suvun tunnus pöytästandaari.

30 €

+ postitusmaksu

LIPPIS Niskasten logolla

Vahvaa, harjattua puuvillatvilliä, sandwich lippa koristeraidalla, tarrakiinnitys.

15 €

+ postitusmaksu

KASSI Niskasten logolla

Lyhyillä kädensijoilla laadukas, kestävä ja pestävä kierrätettävää laminoitua nonvovenia, koko 46x46x17.

6 €

+ postitusmaksu

Myyntituotteiden tilaukset: Markku Niskanen puhelimella, tekstiviestillä tai sähköpostilla p. 040 5963 528, sähköposti: markkun45@gmail.com.

Sukuseuran hallitus 2021-2024

Puheenjohtaja**Hannu Niskanen**

Helsinki

p. 045-8092 900

hannukk.niskanen@gmail.com

Varapj./rahastonhoitaja**Tuula Niskanen**

Lahti

p. 050-4368 015

tniskanen423@gmail.com

Jäsenrekisterin hoitaja**Antti Niskanen**

Helsinki

p. 040-5000 561

rekisteri.niskanen@kolumbus.fi

Sihteeri/myyntituotteet**Markku Niskanen**

Seinäjoki

p. 040-5963 528

markkun45@gmail.com

Jäsen**Eero Niskanen**

Pyhäsalmi

p. 0400-681 845

eeroniskanen09@gmail.com

Jäsenlehtivastaava**Jouko Niskanen**

Sotkamo

p. 044-5144 143

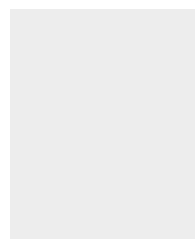
niskjo@hotmail.com

Jäsenlehden toimitus**Marika Hyväri**

Sipoo

p. 040-7714 363

marika.hyvari@elisanet.fi

Varajäsen**Mauno Niskanen**

Jyväskylä

p. 040-5674 358

Niskasten sukukokous 2024 pidetään

La 3.8.–su 4.8. Spa Hotel Runnilla

Teemana sukututkimus

Lauantaina on luvassa sukuseuran kokous, sukututkimusta avaavat esitelmät, kulttuurikierros sekä vapaata yhdessäoloa ja ohjelmaa lapsille.

Sunnuntaina pidetään Kiuruveden kirkossa messu ja lasketaan seppelä sankarihaudoille. Viikonloppu huipentuu sukujuhlaan.

Tiedustelut ja ideat **ohjelman sisältöön** liittyen voi esittää sukutapaamisen työryhmän jäsenille: **Pirjo Niskanen 040 486 7876, Hannu Katainen 040 0375 152, Paavo Leppänen 045 8852 115**. Muut työryhmän jäsenet: Seppo Niskanen ja Hanna Niskanen.

Osallistumismaksu on **20 euroa**. Muu omakustanteinen hinta muodostuu ruokailuihin osallistumisista ja yöpymisestä.

Kevään lehdessä julkaistaan viikonlopun aikataulu, ruokailujen ja majoituksen sukuseuralle tingitty hinnasto sekä ohjeistus ilmoittautumisesta ja huonevarauksista Runnin asiakaspalveluun. Halutessasi voit jättää alustavan varauksesi jo nyt: myyntipalvelu@spahotelrunni.fi tai 040 667 1846, koodi: **Niskasten sukuseura**.

Lämpimästi tervetuloa sukutapaamiseen!

Sukutapaamisen työryhmä ja sukuseuran hallitus

NISKASET

www.niskaset.info

Lehden toimitus: Marika Hyväri • Hannu Niskanen •

Jouko Niskanen, niskjo@hotmail.com

Painos: 370 kpl

Kannen kuva: Markku Niskanen

Taitto ja paino: PunaMusta Oy